

індекс сприйняття корупції показує те, як суспільство сприймає цю проблему в тій чи іншій країні.

Незважаючи на свою практичну корисність та широке застосування індекс сприйняття корупції також має й суттєві недоліки. Найбільшим з яких є наявність позитивного зворотного зв'язку між індексом сприйняття корупції на суспільною оцінкою рівня корумпованості в країні. Тобто суспільна оцінка рівня корумпованості, що лежить в основі індексу сприйняття корупції, сама зазнає впливу від нього. Наслідком подібної залежності є те, що у певних випадках індекс сприйняття корупції може не лише відхилитися від реального рівня, але й перебувати в цьому стані необмежений проміжок часу. Крім того, наявність подібного позитивного зворотного зв'язку може стати причиною формування умов, що є сприятливими для поширення практики маніпулювання суспільними настроями [8, 9].

Таким чином, індекс сприйняття корупції є важливим інструментом дослідження та формування антикорупційної політики. Проте дослідниками має враховуватись вплив даного показника на формування суспільної думки.

Література:

1. Shleifer A., Vishny R.W. Corruption. *Quarterly Journal of Economics*. 1993. Vol.108, №3. P. 599–617.
2. Mause K. Too Much Competition in Higher Education? Some Conceptual Remarks on the Excessive-Signaling Hypothesis. *American Journal of Economics and Sociology*. 2009. Vol. 68. No. 5. P. 1107–1133.
3. Абрамов Ф. В. Трансакційні витрати корупційної угоди. *Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»*. Темат. вип. “Технічний прогрес і ефективність виробництва”. 2005. № 1. С. 273–282.
4. Сержанов В. В., Максименко Я.А., Абрамов Ф. В. Ефективність формальних правил фінансового моніторингу. *Держава та регіони*. 2022. № 3 (126). С. 10–15.
5. Рябова Т.В., Абрамов Ф.В. Вплив культурних факторів на виникнення корупції. *Наукові праці Донецького національного технічного університету*. Серія: економічна. Випуск 31-3. Донецьк, ДонНТУ, 2007. С.138-142.
6. Сержанов В.В., Дяченко Т. А., Абрамов Ф. В. Корупція, неефективні інститути та європейська інтеграція. *Вісник Ужгородського національного університету. Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. Ужгород. 2022. № 44. С. 90–95.
7. Офіційний сайт Transparency International. URL: <https://www.transparency> (дата звернення: 29.01.2023)
8. Абрамов Ф.В. Неосвіченість суспільства як фактор поширення маніпулювання суспільними настроями. *Бізнес Інформ*. 2019. № 6. С. 8–13.
9. Абрамов Ф.В. Індукований опір суспільства та заходи його попередження. *Бізнес Інформ*. 2020. № 5. С. 22–28.

ФОРМУВАННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Е. М. СИГЕТІ, бакалавр

Ужгородський національний університет, м. Ужгород, Україна

Корупція є однією з найактуальніших соціальних проблем сучасності, розв'язання якої є надзвичайно важливим для багатьох країн світу [1, 2], зокрема

і для України [3, 4]. Проте боротьба з корупцією є складним і тривалим процесом, через поширеність у суспільстві окремих культурних норм та практик, що виправдовують корупційні відносини та полегшують взаємовідносини між хабародавцями та корумпованими чиновниками. Сьогодні ж ситуація ще більше ускладнюється через повномасштабну війну в Україні.

Метою роботи є визначення наслідків поширення корупційних культурних традицій та підвищення ефективності антикорупційної політики.

Більшість вже реалізованих методів боротьби з корупцією, а саме: забезпечення відкритості та прозорості державних органів з відповідних питань, загальна антикорупційна освіта населення та впровадження репресивних заходів виявилися малоефективними. Це пояснюється декількома причинами, основною з яких є ігнорування даними антикорупційними заходами мотивів, що спонукають учасників корупційної угоди до її укладання – прагнення клієнта корупційної угоди зменшити рівень власних трансакційних витрат бюрократичних процедур, високий рівень яких обумовлено трансакційною неефективністю чинних формальних правил [5]. Іншими причинами низької ефективності репресивних антикорупційних заходів є [6]:

- високий рівень витрат на утримання контролюючих установ, співробітники яких уповноважені виявляти факти укладання корупційних угод;
- відсутність надійних запобіжників для зростання рівня корумпованості у контролюючих установах;
- наявність сприятливих умов для поширення внутрішньої корупції у контролюючих установах.

Важливим наслідком зростання рівня корумпованості є те, що все більша частка населення особисто стикається з випадками корупції. Суспільством починає поширюватися інформація про корумпованих чиновників, що можуть допомогти у розв'язанні того чи іншого питання та розцінки на їх послуги. Пересічні громадяни все частіше намагаються розв'язувати свої проблеми за допомогою хабарів і корупція поступово перетворюється на елемент повсякденного життя [7]. Основною небезпекою даного процесу є те, що в суспільстві формуються відповідні культурні норми та традиції, що регламентують правила поведінки під час укладання корупційної угоди та встановлюють відповідні правила «гри» для учасників корупційної угоди. Подібні неформальні правила, поступово зменшуючи рівень трансакційних витрат укладання корупційної угоди, сприяють стрімкому зростанню рівня корумпованості країни та зменшують ефективність наявних антикорупційних заходів. Іншим негативним наслідком формування корупційних неформальних правил є створення сприятливих умов для маніпулювання суспільними настроями [8, 9]. Внаслідок цього, незважаючи на те, що культурні традиції не є безпосередньою причиною виникнення корупції [10], участь громадянського суспільства є критично важливою для успішного викорінення корупції як суспільного феномену й утвердження цінності доброчесності. Адже завдяки формуванню антикорупційної культури в суспільстві, може бути підвищено рівень трансакційних витрат укладання корупційної угоди, що зменшить привабливість корупційної угоди як для клієнта, так й для чиновника. Тож

важливе завдання сьогодні — сформуванню нульову толерантність до корупції. Нульова толерантність має вимірні властивості, які включають зокрема:

- відсутність прихильності до корупційних дій або їх виправдання.
- підтримка суворого дотримання законів.
- нетерпимість навіть до дрібних корупційних правопорушень.

На нашу думку, у питаннях запобігання корупції в довгостроковій перспективі потрібно зсувати увагу від боротьби з корупцією саме до роботи над прищепленням добродесних сценаріїв поведінки, адже рівень суспільної толерантності до корупції прямо впливає на рівень корупції в спільноті.

Отже, кінцевою метою антикорупційної діяльності повинна стати розбудова держави на принципах добродесності не тільки на рівні суддів та державних службовців, але й її культивування на рівні всього суспільства. Особливо, варто звернути увагу на виховання добродесності молоді в повсякденному житті.

Література:

1. Cooray A., Schneider F. Does corruption throw sand into or grease the wheels of financial sector development?. *Public Choice*. 2018. Vol. 177. No. 1-2. P. 111–133.
2. Haque M. E. Corruption clubs: endogenous thresholds in corruption and development. *Economics of Governance*. – 2009. – №4, vol. 10. – P. 345–373.
3. Кравченко С., Пантелейчук І. Напрями формування антикорупційної культури українського суспільства. *Вісник Національної академії державного управління при Президентіві України*. 2012. № 2. С. 5–13.
4. Сержанов В. В., Максименко Я.А., Абрамов Ф. В. Ефективність формальних правил фінансового моніторингу. *Держава та регіони*. 2022. № 3 (126). С. 10–15.
5. Абрамов Ф. В. Трансакційні витрати корупційної угоди. *Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»*. Темат. вип. “Технічний прогрес і ефективність виробництва”. 2005. № 1. С. 273–282.
6. Сержанов В.В., Дяченко Т. А., Абрамов Ф. В. Корупція, неефективні інститути та європейська інтеграція. *Вісник Ужгородського національного університету. Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. Ужгород. 2022. № 44. С. 90–95.
7. Абрамов Ф. В. Суспільні настрої як фактор динаміки антикорупційних формальних правил. *Бізнес Інформ*. 2018. № 12. С. 26–31.
8. Абрамов Ф.В. Неосвіченість суспільства як фактор поширення маніпулювання суспільними настроями. *Бізнес Інформ*. 2019. № 6. С. 8–13.
9. Абрамов Ф.В. Індукований опір суспільства та заходи його попередження. *Бізнес Інформ*. 2020. № 5. С. 22–28.
10. Рябова Т.В., Абрамов Ф.В. Вплив культурних факторів на виникнення корупції. *Наукові праці Донецького національного технічного університету*. Серія: економічна. Випуск 31-3. Донецьк, ДонНТУ, 2007. С.138-142.